

Liisi Puolanne

Sinipilkullinen mekko

Sinipilkullinen mekko

© 2020 Liisi Puolanne

Taitto ja kansi: Books on Demand

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-80-1441-6

Sinipilkullinen mekko

Kurikka 1946

On kuuma, helteinen heinäkuun päivä. Helteet ovat jatkuneet jo kauan, ja kaikki odottavat nyt sateita ja sään viilenemistä.

Maailmassa eletään epävarmuuden ja pelon aikaa. Mitä jos sota taas tulee? En uskalla edes päästää ajatuksiini sitä mahdollisuutta. Makaan sängyn päällä ja lepuutan turvonneita jalkojani, nostan ne kahden tyynyn päälle. Minkälaiseen maailmaan minä toisen lapsemme synnytän? Sitä ei voi tietää etukäteen, mutta pelolle ja katke-ruudelle ei saa antaa nyt valtaa, vaan meidän on luotava toivon ilmapiiriä omassa perheessämme jo lasten tähden.

Nousen sängystä ja tunnen, että lapsivesi hulahtaa, ja samalla tulevat järisyttävän kovat poltot. Toivottavasti kätilö ehtii tähän synnytykseen. Hän ei asu kaukana, ja huudan Helville, että menee viemään sanaa. Viikkoa liian aikaisin on nyt tämä synnytys käynnistymässä, eikä Kaarlokaan ole paikkakunnalla. Hän on Kokkolassa Cyklop Rakennusosakeyhtiön työmaalla. Mutta talossa on onneksi Eiralle hoitajia.

Aina nämä synnytyshommat ovat olleet naisten käsissä ja miehet on pidetty ulkopuolella. Sodankäyneitä miehiä, jotka ovat nähneet ja kokeneet paljon, ei heitä tarvitse tältä tapahtumalta suojella, mutta tapana on, etteivät miehet kurkistele huoneeseen. Joka kylällä on kyllä kätilö tai joku itseoppinut barnmorska, joka on auttanut synnytyksessä, ja niin on hommat hoideltu. Heti taloon

tullessaan he panevat vettä kiehumaan, ja sakset on mukana, jos ei talosta satu löytymään.

Minulla on pieni tyttövauva kainalossa. Synnytyksen jälkeistä tunnetta ei voi sanoin kuvata. Kaikki se vaiva ja kipu katoaa, kun palkintokäärö on kainalossa. Helppoja eivät nämä kaksi synnytystä ole olleet!

Miten joku voi väittää, että synnytys on kuin kovempi pieraisu? En totisesti allekirjoita tätä totuutta.

Tyttö on kova syömään, ja onneksi maitoa on kuin meijerissä. Silitän vauvani mustaa, silkistä tukkaa ja pehmeää poskea. Vauvan tuoksu on ihana!

Kaarlo odotti kovasti poikaa, mutta lohdutin häntä sanomalla, että jospa se poikakin vielä tulee, eikä hän ainakaan näyttänyt pettymystään.

Asumme isossa, valkoisessa talossa Kurikassa. Se oli ollut aikaisemmin suojeluskuntatalona. Julkisivun valkoiset pylväät saivat rakennuksen näyttämään lähes komealta. Tähän olimme asettuneet evakkomatkan jälkeen: isä uuden puolisonsa Annin kanssa perheineen, Kaarlo ja minä kahden tytön kanssa sekä Nadja-mummoni nuorimpien sisarusteni, Helvin, Railin ja Meerin kanssa. Talon toisessa päässä asuu vieras perhe. Jokaisella meillä on omat huoneet, mutta yhdessä asumista tämä on näissä olosuhteissa.

Isän perheeseen oli syntynyt poika vähän aikaisemmin, ja vauva-aikaa talossa elettiin.

Nousen sängyn päältä. Vedän puseron alas. Tunnen, että maito kastelee heti sinikukkaisen vistrapuseroni. Mitä

lappuja tässä nyt osaisi käyttää ja miksei maidontulo voi olla kohtuullista, mietin ja yritän keksiä ratkaisua.

Kuulen Nadjan laahaavat askeleet keittiöstä. Hänellä on pahat vaivaisenluut ja hän joutuu siksi käyttämään ylisuuria kenkiä. Käveleminen kuulostaa siltä kuin luudalla pyyhkäistäisi lattiaa.

”Syöt sie Maire, toiset on männeet jo ulos?”

Nadja osaa tehdä hyvää ruokaa voita säästelemättä. Hän oli joskus nuoruudessaan ollut herrasväessä Pietarissa taloudenhoitajana ja monet opit olivat niiltä ajoilta. Hän on ruoanlaitossa siisti ja käyttää aina puhdasta esiliinaa ja kietaisee huivin hiusten suojaksi ja varmasti muistaa pestä kätensä. Nadja nauttii emännöitsijän roolistaan.

Lastenhoidosta hän ei ole erityisemmin innostunut. Korkea ikä ja huonot jalat estävät lasten perässä juoksemisen, ja vanha ihminen väsyä ja saakin jo levähtää oman mielensä ja vointinsa mukaan. Lastenhoidossa se ei ole aina mahdollista.

Näin arvelemme, mutta kenties hänellä on omat syynsä, joista hän ei halua kertoa. Nadjan mies oli ollut lasinpuhaltajana Pietarissa ja oli menehtynyt nuorena outoon keuhkosairauteen, siitäkään ei puhuttu. Tämä oli vaiettu salaisuus.

Sisarussarjamme nuorimmaisen, Meerin, hän otti kuin omakseen äitimme kuoltua. Oli ihan liikuttavaa, kuinka hän aikanaan käsitteli ja hoiti Meeri-vauvaa. Äidillinen hoivavietti heräsi ja herätti kovia kokeneen Nadja-mumomme. Ehkä kukaan meistä ei aavistanut, mitä Nadjan elämässä oli todellisuudessa tapahtunut?

Ajatus jää jonnekin taka-alalle, syön rauhassa ja hyvällä ruokahalulla kesän lempiruokaa, kesäkeittoa.

Katseeni kiertää vaaleaa keittiötä. Ikkunaverho lepattaa hiljaa ja kärpänen tulee ikkunan raosta sisään, vaaleanpunainen pelakuu kukkii ikkunalaudalla. Talossa on hiljainen hetki.

Kohta jätämme tämän talon, kuten monet talot tähänastisessa elämässämme. Kaikki on ollut luopumista ja lähtemistä kerta toisensa jälkeen. Miten kauan tämä levottomuus vaivaa minua?

Kaarlo on katsellut työpaikkoja ja todennäköisesti hän on lähdössä pohjoiseen, jonnekin Oulujokivarteen ja jättää Kokkolan työpaikan. Hän on niitä onnekkaita, jolla on ollut koko ajan töitä sodan päättymisen jälkeen. Se on tärkeä asia, vaikka se on tiennyt paljon eri paikoissa asumista ja myös erillään olemista.

Kyllä tämä vielä rauhoittuu, luotan siihen.

Jylhämässä alkavat suuret voimallisuuden rakennustyömaat. Ja hän tähyää sinne. Kerään astiani ja avaam radion.

Kuuntelen uutisista, että Italiassa ovat naiset saaneet äänioikeuden. Nytkö vasta? Kyllä Suomi on edistyskennelin maa, ja tasa-arvon saavuttamiseksi työskennellään koko ajan lisää.

Minkälainen on tilanne silloin, kun tämä nuorimmaiseni on aikuisiässä? Sanotaan että maailma muuttuu, mutta miten? Kunpa tyttäret saisivat elää rauhan olosuhteissa tehden omia valintojaan. Samassa lähetyksessä mainitaan, että Hella Wuolijoki on nousemassa edus-

kuntaan varapaikalta. Hän on Yleisradion pääjohtaja ja kirjailija. Muistan Hellan Niskavuori-sarjan kirjoittajana. Olen lukenutkin jonkun kirjan siitä sarjasta, muistaakseni Niskavuoren naiset. Siinä tutkittiin ja kuulusteltiin, kenen suksenjäljet johtivat nuoren opettajattaren asuntoon, palautin mieleen kirjan intohimoista rakkaustarinaa.

Uutiset loppuivat, ja sitten tuli jo heinäkuun lopun säätiedotus; helteet jatkuvat.

Lehdet ovat uutisoineet kovasta sähköpulasta. Suuria vesivoimalaitoksia on jäänyt luovutetuille alueille ja niiden tilalle, sähköön tuotannon turvaamiseksi, on saatava uusia, korvaavia laitoksia. Pohjoisessa on valjastamattomia koskia, ja jos siellä saadaan työt käynnistymään, suuri määrä ihmisiä työllistyy. Näillä työmailla on monta tärkeää merkitystä nyt eletävään aikaan.

Onhan tähän meidänkin ehkä tulevaan muuttoomme ihan järkeisyys... mutta niin pohjoiseen! Olin nähnyt Vuoksen kuohut ja käynyt Rouhialan suurella voimalaitoksella. Mielikuviin nousevat maisemat ja muistot nuoruuden ajoilta.

Haluan ennen kaikkea nyt asumaan oman perheeni kanssa. Ja siihen edessäoleva muutto tuo kaivatun korjauksen.

Liian moni asia on ruvennut ärsyttämään tässä yhteisöasumisessa. En kestä Annin tapaa olla tekemättä mitään, kun kaikilla toisilla on kädet täynnä työtä.

Iltapäivällä, jos heidän puolelle kurkistaa, täysinäinen kusiämpäri tervehti ovella tulijaa.

Isän uusi vaimo on niin karkea vastakohta omalle äidille, Sannille. Miten naisihminen ei osaa mitään?

Ja miksi nämä asiat nyt niin kiukuttavat? Tämä yhdessä asuminen koko porukan kanssa on varmasti ärsyttänyt väliin meitä itsekutakin, mutta kukaan ei ole ottanut asiaa puheeksi. Tämä on ollut väliaikainen ratkaisu ja siihen luottaen olemme sovussa edenneet.

Eihän oikeasti ole minun asiani, kenen kanssa leskimies avioituu. Anni on tullut äidiksi nyt ensi kertaa. Häntä olisi pitänyt tukea ja ohjata kaiken arvostelun sijaan, mutta minulla ei ollut halua.

Tämä maitotalous, hormoonit ja kuumuus saavat kaiken kiehumään. Kiukku ei tahdo pysyä nahan alla vaan pyrkii ulos. Selvätkin asiat ovat ruvenneet takkuamaan.

Enpä muista, milloin olen ollut näin kiukkuinen. Ensimmäisen lapsen jälkeen tällaista ei ollut, mutta silloin elettiin sota-aikaa, ei valitettu eikä analysoitu liikoja, sitä olisi pidetty joutavana. Nyt on kaksi lasta hoidettavana ja on selvittävä arjesta kuin neula langansilmästä tässä suurtaloudessa, mutta onneksi Eira on jo 6-vuotias iso tyttö ja touhuilee paljon ominpäin minun hoidellessani vauvaa ja tehdessäni huushollihommia talossa. Hän pärjää hyvin, vähän vanhempien sisarusteni Railin ja Meerin kanssa, vaikka he puhuvat nyt ruotsia. Tytöt olivat sotalapsina Ruotsissa, ja kieli tarttui nopeasti molemmille. Heillä oli molemmilla hyvät olot Ruotsissa ja perheet olisivat olleet valmiita jopa adoptoimaan tytöt, mutta isä-August oli kieltäytynyt.

Eira matkii heitä mongertaen jotain, ja hyvin näkyvät ymmärtävän toisiaan kaikki kolme.

Tupakansavu tulee ikkunasta sisään.

Ihmettelen, että Anni tupakoi sisällä, vaikka siellä nukkuu pieni poika, ja taitaa hän kallistella lasiakin? Kaikenkukkuraksi hän sanoo olevansa uskovainen! Jotenkin oudolta tuntuu näitten asioitten yhteensovittaminen, vai kuuluuko tämäkään asia minulle? Jos he itse hyväksyvät elintapansa, sen ei pitäisi olla toisten asia. Mitä enemmän kestää oman perheensä asioissa, sitä parempi. Niin yksinkertaista se loppujenlopuksi olisi.

Aurinko paistaa vielä kuumasti. Hikoilu tekee olon epä-mukavaksi. Haluan uimaan. Nappaan vauvan sängystä ja vien hänet vaunuun. Ne on laitettava varjoon, ettei kuomu lämpene liikaa. Tyttö rupeaa kätisemään ihan kuin huomaisi minun ärtyvyyteni. Työnnän vaunuja ja kävelen joen rantaan, jossa tytöt ovat uimassa.

Luonto on keskikesän vihreyttä tulvillaan, ja ihana tuulenhenki pyyhkii vastaan, ihan kuin tyynnytteläkseen minua. Tuuli kuivaa hikikarpalot otsalta ja pyyhkäisen hiussuortuvan pois kasvoilta.

Tien pintareet ovat täynnä kissankelloja, päivänkakkaroita ja puna-apilaa. Taivas on pilvetön ja kesä tuoksua tulvillaan. Vesi ei näy vielä, sillä tiheä koivikko peittää avautuvan näkymän. Tämä on kaunis reitti ja kävelen täällä mielelläni.

Saapuessani rantaan huomaa kaikkien olevan vedessä. Joki syvenee nopeasti ja huikkaan, että eihän Eira mee vain liian syvälle?

”Kato, äiti, minä ossaan uija koiraa ja kissaa,” Eira sanoo.

”Tulkaahan välillä lämmittelemään rannalle. Toin

Pako kotiseudulta, evakkomatkat ja uuden elämän aloittaminen vaativat vahvaa uskoa ja toivoa selviämisestä.

Tarinan Mairen iäkäs isoäiti ei enää jaksanut sopeutua uusiin haasteisiin. Viimeiset vuotensa vanhainkodissa hän elää omissa maailmoissaan. Vai uskalsiko hän vihdoin kohdata nuoruutensa rankat tositapahtumat?

Korona sai minut perehtymään vanhempieni rankkoihin kokemuksiin ja elämään heidän ensimmäisen vuosikymmenen aikana. Olen yrittänyt tavoittaa äitini ajatukset ja päästä hänen päänsä sisälle kertoakseni tätä tarinaa. Ajatusprosessi johti moniin mielenkiintoisiin, ennalta arvaamattomiin asioihin, joista yllätyin.

BoD

9 789528 014416

www.bod.fi